ratur meta ra hekk, amar li jorbtuhom u jeħduhom għall-mewt. Hekk id-dbiħ lill-allat bdieh mill-filosofi tiegħu nnifsu.

L-Imperatur amar lis-suldati li jagħtu s-swat lil Katerina u li jixħtuha l-ħabs. Rajjes il-għassiesa fettillu jkellimha fil-ħabs, u hi bi kliemha qalbitu nisrani. Il-mara ta' l-Imperatur, Wawstina, ukoll semgħet biha u riedet tmur tkellimha, u daħlet il-ħabs bil-moħbi, u hija wkoll qalbet nisranija.

Meta Katerina kien ilha tnax-il jum fil-ħabs, l-Imperatur amar li tinġieb fil-misraħ ħalli quddiem kulħadd tinħaleġ ġewwa makna ħallieġa. Ġiebuha u daħħluha fil-makna, imma malli bdew iħaddmuha, il-makna faqqgħet u tfarket u frakha darab ħafna nies. Qamet agħa kbira fil-misraħ u wisq nies stqarrew li Alla ta' Katerina kien Alla waħdu tabilħaqq, li jagħmel l-egħġubijiet. L-Imperatur amar li Katerina titkeċċa mill-belt, imma wara reġa' bdielu u qabbad lis-sejjief jaqtagħlha rasha. Dan ġara fis-sena 307. U l-**Anġli,** jew aħjar, l-insara, ħadu l-ġisem tagħha u difnuħ fuq Ġebel Sina.

P. ĠUŻ. GOVERNANTI, O.F.M.

MIN KIENET IL-PENITENTA?

Fil-vanġeli hemm tliet nisa li l-identità tagħhom qajmet u għadha tqajjem ħafna diskussjonijiet. Għax mhux l-ewwel darba fl-istorja tal-qedem insibu l-istess persuna msejħa b'ismijiet differenti, jew bl-istess isem imbiddel xi ftit. Hemm min igħid li l-mara, li kienet midinba, u li daħlet fid-dar tal-Fariżew, fejn Ġesù kien qiegħed jiekol, biex taħsillu saqajh u tidlikhomlu bi fwieħa fina, kienet Marija ta' Betanja u wkoll Marija Maddalena. Imma xi jgħidu l-għorrief kbar tal-lum? X'inhi l-opinjoni l-aktar probabbli? Forsi l-konklużjoni mhix importanti, imma d-diskussjoni li aħna beħsiebna nagħmlu ma tistax ma tagħmilniex familjari ma' l-episodji tal-vanġelu, u fl-istess ħin, tkattar it-tagħlim tagħna fuq dawn l-episodji.

Il-fehma li dawn it-tliet nisa huma tliet nisa differenti kienet dejjem popolari ħafna fil-Lvant, filwaqt li l-fehma l-oħra li dawn jagħmlu mara waħda, ilha popolari fil-punent minn żmien San Gregorju l-Kbir, fis-seklu sitta.

Jekk nistgħux qatt naslu għal konklużjoni ċerta, mhux kulħadd jaqbel; iżda l-fehma ta' l-aqwa mħuħ hija li fil-vanġelu m'hemm ebda tagħrif li jġiegħel lil wieħed jaħseb li mara waħda tidher ħafna drabi taħt ismijiet differenti.

Il-għaliex mela dawn it-tliet nisa ħafna jaħsbuhom l-istess persuna? Isseba' kapitlu ta' S. Luqa jitkellem fuq mara midinba fil-belt, li bdiet taħsillu riġlejh bid-dmugħ tagħha, u tixxotthomlu b'xagħrha, filwaqt li tbushom u tidlikhom bi fwieħa fina. Imbagħad it-tmien kapitlu jibda billi jsemmi lil Marija Maddalena, li minnha Ġesù kien ħareġ seba' xjaten. Dan ifisser li S. Luqa jrid igħid li din kienet l-istess mara tal-kapitlu seba'?

Il-ħdax-il kapitlu ta' San Ġwann, jitkellem fuq Lazzru ta' Betanja, mirraħal ta' Marija u oħtha Marta; igħid ukoll li din kienet Marija li dilket lill-

Mulej bi fwieħa, u mesħitlu riġlejh b'xagħrha.

Biex tagħqad, il-vanġelu ta' San Mattew (Kap 26), u l-ieħor ta' San Mark (14), isemmu dan l-inċident tal-fwieħa, mingħajr ma jsemmu lil Marija ta' Bethanja, u b'hekk juru l-istess anonimità ta' penitenta anonima ta' San Luqa, kap 7.

Imma hemm ħafna x'wieħed jista' jgħid biex iwieġeb kontra din l-evidenza kollha favur it-teorija ta' identità.

Skond din l-oppożizzjoni hemm tliet nisa differenti li huma: il-penitenta anonima ta' San Luqa; Marija ta' Betanja, oħt Marta u Lazzru; u Marija Magdala (skond il-belt tagħha li kienet fil-Galilija), li qasmet ma' Ġesù l-aħħar mumenti ta' ħajtu, taħt is-salib tiegħu, u li mbagħad iltaqgħet ma' l-Imgħallem wara l-qawmien tiegħu mill-imwiet. Dawn huma l-argumenti:

L-ewwelnett, il-kelma seba' xjaten hija kelma biblika li ma tfissirx eżattament dak li tgħid, bħal ma aħna mdorrijin ngħidu 'Kien hemm elf bniedem', meta rridun nfissru 'ħafna'. F'dal-każ, il-Bibbja trid tgħid li din il-mara kienet inkwetata mix-xjaten b'mod ikreh, u li Ġesù ħelisha minn dawn ix-xjaten: M'hemm xejn li jgħid li din kienet mara ħażina. Hemm nisa oħra fil-vanġelu, li jingħad li kellhom ix-xjaten mingħajr ma jgħid li kienu midinba, p.e. Luqa 8: 2.

Luqa jitkellem fuq il-midinba penitenta fil-kapitlu 7. It-tmien kapitlu jibda materjal ġdid, u jsemmi lil Marija Maddalena, bħallikieku għall-ewwel darba; qisu qiegħed jintroduċiha fis-suġġett. Ta' min jinnota li d-diviżjonijiet tal-vanġeli f'kapitli saru fis-seki tlettax u sitax, u għalhekk ma kien hemm ebda inervall bejn l-inċident tal-kapitlu sebgħa għall-kapitlu tmienja. Issa nistaqsu, kif setgħet Marija Maddalena tkun il-midinba ta' qabel, jekk wara li fil-kapitlu sebgħa ġiet iddeskrivita fit-tul, ftit wara terġa' tiġi ntroduċuta bħal waħda li qatt ma smajna biha? Imma suppost li fil-kapitlu sebgħa, San Luqa ħeba isem il-Maddalena biex ma jagħmilx ħsara lill-fama tagħha, kif igħidu xi wħud, allura mbagħad, ftit versi wara, San Luqa kien se jikxef kollox u jgħid x'kien isimha?

Iżda jekk diffiċli huwa li tgħaqqad il-persuna tal-Maddalena ma' dik tal-midinba, xejn inqas diffiċli huwa li tidentifika l-midinba penitenta ma' Marijata' Betanja. Betanja qiegħda fin-nofsinhar tal-Palestina, sewwa sew mitt mil 'il bogħod minn Kafarnaum, fejn il-midinba penitenta daħlet fuq l-Imgħallem filwaqt li huwa kien għand il-Fariżew jiekol.

U wara dan kollu anki Magdala, minn fejn kienet ġejja Marija Maddalena (Magdala), kważi kulħadd jaqbel li din kienet belt fuq l-għadira ta' Ġenezzaret, u l-bogħod l-istess mill-belt ta' Betanja. Marija ta' Betanja għalhekk la tista' tkun il-midinba penitenta, u lanqas Marija Maddalena.

B'danakollu aħna naqblu li hemm raġunijiet biżżejjed biex tinħoloq xi ftit tal-konfużjoni għall-ewwel daqqa ta' għajn, speċjalment billi Marija ta' Betanja wkoll dilket lil Ġesù waqt ikla, u li din l-ikla wkoll kienet għand wieħed jismu Xmun. Imma dan l-isem ta' Xmun kien komuni wisq fil-Bibbja, barra li dan kien jismu Xmun l-imġiddem, u mhux Xmun li kien Fariżew. Dan il-bankett kien sar xi sitt ijiem qabel ma Ġesù miet. Imma l-bankett tat-tramuntana tal-Galilija ta' Xmun il-Fariżew, li fih daħlet il-mara midinba, kien sar almenu sena qabel il-passjoni ta' Ġesù.

Marija ta' Betanja kienet ġejja tajba. Hi u oħtha Marta, u ħuhom

Lazzru kienu ħbieb kbar ta' Ġesù. Fil-bankett tagħha, mogħti minn Xmun l-imġiddem, hija ma xerrdet l-ebda dmugħ u baqgħet hemm sa ma spiċċat l-ikla. Imma l-mara l-oħra midinba penitenta, li kienet magħrufa għad-dnubiet tagħha fil-belt, ġiet bħala midinba u bkiet dnubietha, mingħajr ma baqgħet għall-bankett kollu, minħabba li naturalment ma kinetx mistiedna. Għalhekk il-ħdax-il kapitlu ta' San Ġwann jiddeskrivi inċident ieħoor, fi żmien differenti, u fuq mara differenti, minn dik li kienet il-persuna anonima penitenta.

Mela l-konfużjoni hija dovuta għall-fatt li xi wħud iħawdu Marija ta' Betanja ma' Marija Maddalena. Il-bankett fid-dar ta' Xmun il-Fariżew jaħsbuh dak ta' Xmun l-imġiddem. U meta waħda mara tibki għal dnubietha meta tidlek lil Ġesù, jaħsbuh l-istess att ta' mara oħra li mingħajr ma tibki tidlek lil Ġesù bħala sinjal ta' glorja u qima. Il-mara anonima ta' S. Mattew (kap 26) u Mark (kap 14), jaħsbuha l-istess mara ta' S. Luqa (kap 7, il-għaliex it-tnejn dilku lil Ġesù, għalkemm taħt ċirkustanzi differenti kif ġa għidna. Fl-aħħarnett l-influwenza tax-xitan fuq persuna waħda, Marija Maddalena — jaħsbuha li tfisser li din il-mara kienet mara midinba; li mhux hekk bilfors, kif ġa għandha wkoll.

Għalhekk ma nistgħux ma naslux għall-konklużjoni, li l-midinba penitenta li daħlet fil-bankett ta' Xmun il-Fariżew ma tistax tiġi idenfikata ma' Marija Maddalena jew Marija ta' Betanja, imma l-aħjar li tibqa' fl-anonimità li tefagħha fiha San Luqa, bi ħsieb delikat.

F. Norbert Ellul Vincenti, O.F.M.

Nota: Biex tkun tista' ssegwi aħjar dan l-artiklu, ikun tajjeb li issa taqra l-passaġġi li hawn innotati:

Luqa, 7:36-50; Luqa, 8:2-3; Mattew, 26:6-13; Marku, 14:3-9; Ġwanni, 12:1-8; Ġwanni 11:1-2.

L-EKUMENIZMU FL-ART IMQADDSA

L-Ekumeniżmu fil-Missjunarji Franġiskani ta' l-Art Imqaddsa ġie mifhum u prattikat wisq u wisq minn qabel il-Konċilju Vatikan II. Biex nagħtu eżempju, araw: Hi, u kienet drawwa sa minn sekli ilu, li fl-aqwa festi reliġjużi tal-Milied u tal-Għid il-Kbir, l-Awtoritajiet Reliġjużi — Patrijarki, Isqfijiet u ħafna Kleru Otodoss jagħmlu żjarat ta' ħbiberija u ta' xewqat tajba sinċieri lir-Rev.mu P. Kustodju ta' l-Art Imqaddsa u lill-Komunità Reliġjuża tiegħu, għalkemm rigward kwistjonijiet oħra, imbagħad, kulħadd jibqa' bil-prinċipju tiegħu fejn kien qabel: dan, ma għandniex xi ngħidu, hu problema li mhux biżżejjed tkun trid tħollu.

Din id-drawwa qadima għadha sejra sal-lum. Fil-Milied li għadda żewġ Patrijarki Ortodossi, Benedictos, Grieg Ortodoss, u Derderian, Armen, flimkien ma' ħafna monaki u kleru ieħor, ġew jagħmlu din iż-żjara ta' xewqat u ħbiħerija lill-President Kustodjali. W.R.P. Erminju Roncari u lill-Komunit* ta' San Salvatur.